

הלכות ציצית סימן י יא

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה סודר]

בין שהקאמם אינה לקף לא תשיבה ולא קרען "אשר תכסה בה" (26).

26) וטליתות שאנו לובשים בשביל קיום המצוה ולא לצורך הנאה, כתב הקובץ שיעורים (ח"ב סי' כג אות ח) שהטעם שמברכים עליהן הוא לפי שיטת התוס' (שבת כט, ב ד"ה ובלבד) שכיון שיש בכך פסיק רישא' שנהנה מלבישתו מתחייב בציצית. ולמעשה נשאר בצ"ע, שהרי לפי הר"ן כל שלא לובשו להנאה, אף שנהנה מ"מ פטור מציצית. ועוד הקשה, שהרי בטליתות שלנו לא נהנים מהן כלל, לא בחמה מפני החמה ולא בימות הגשמים מפני הגשמים. וכתב שצריך לומר כמו שכתב הדרכי משה (אות ו), שגם לבישה לשם כבוד [כמו לצורך מצוה] מחוייבת בציצית.

[ביה"ל שם]

אף לטעמים אחרים שהביא בבית יוסף, דאפשר דנך לבישה ולא העלאה⁽²⁷⁾.

27) וכשמתעטף בסדין, כתב במשנ"ב לקמן (סי' יח ס"ק ח) שיש אומרים שאינו חייב בציצית כיון שזו דרך העלאה, והתורה לא חייבה ציצית אלא רק בדרך מלבוש או עיטוף, ויש אומרים שגם בדרך העלאה ואפילו אם רק מציע תחתיו בגד של ארבע כנפות חייב בציצית.

ובחילוק בין העלאה ללבישה כתב האילת השחר (יבמות ד, ב ד"ה ועצם), שהגדרים בכך הם, שאם הגוף מחזיק את הבגד נקרא לבישה, אבל אם אין הבגד תפוס בגוף אלא רק מונח עליו כמו סדין שמתכסה בו בשכיבה או כיפה שעל ראשו, נחשב להעלאה.

סימן יא

דיני חוטי הציצית

[משנ"ב ס"ק א]

המוצא חוטי ציצית בשוק, אפילו פסוקים ושוזורים, פסולים, דטרבח איננו לעשות חוטין קצין ציצית⁽¹⁾.

1) ואם מצא טלית מצוצית בשוק, כתב לקמן (סי' כ ס"ק ה) שהיא כשרה.

[משנ"ב ס"ק ג]

היגו מן הנה ואילך, שאז היא עקר עשיית הקדילים⁽²⁾.

2) ולענין עשיית ציצית מחוטי צמר הנקראים פוגאן [שעברו בין שני גלגלים לנקותם והחוט יוצא מהם חלק ופשוט ואינו מגולגל, ומתפרק בנקל]. האם נחשב כניפוץ שאינו צריך להיעשות לשמה או כטויה שצריכה להיות לשמה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' כו) שהוא מחלוקת הפוסקים, וסיים שבשעת הדחק המיקל יש לו על מי לסמוך. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ה) כתב שנחשב כתחילת טויה ולכן אם לא נעשה לשמה הוא פסול לציצית, אלא אם כן בשעת הטויה האחרונה יבטל מה שעשוי כבר ויחזירו לגדר שערות של צמר, ואז יגמור את הטויה מתחילה עד סוף לשם ציצית, ואם יש חשש שיערימו וישארו החוטים בטויהם הראשונה, יש להחמיר ולא לעשות מהם ציצית. דעת הגר"ז אויערבך (הליכות

שלמה תפלה פ"ג סי"ט) לגבי הניפוץ של זמנינו שמקצת הטויה נעשית בשעת הניפוץ, שלמרות שלא היתה כוונה לשמה בטויה זו, מ"מ כיון שעיקר הטויה נעשית אחר כך אין זה פוסל וכשר.

[משנ"ב שם]

וענין בפרישה בשם מהר"ל מפראג שמשכים דלקתחלה יש להחמיר לנפץ לשמה⁽³⁾.

3) ולענין גזית הצמר מן הבהמה, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' כד וח"ב סי' ח) שהגר"י סאלאנטר זצ"ל דקדק לעשותה לשמה, ומסיק בשו"ת תשובות והנהגות שם, שאף על פי שיש בזה מעלה וחסידות, מ"מ מדינא אין להחמיר בכך אפילו לכתחילה.

[משנ"ב ס"ק ד]

ואפילו בדיעבד⁽⁴⁾ צריך עיון אי מהני מתשכחה⁽⁵⁾.

4) ומאמתי נקרא בדיעבד, הסתפק הכף החיים (ס"ק ג) האם לאחר שנעשה הדבר, היינו שנטווה כבר במחשבת לשמה בלי אמירה, או רק לאחר שנגמר הדבר, היינו לאחר שהטיל את הציצית בבגד.

5) ולענין תליית חוטי הציצית בבגד במחשבת לשמה בלבד, כתב בביה"ל לקמן (סי' יד ס"ב ד"ה בלא כוונה), שבדיעבד מותר ללבוש את הציצית אפילו בברכה, משום שהוא ספק ספיקא, שמא הלכה שצריך במחשבה, ואף אם צריך אמירה, שמא הלכה כהרמב"ם שלא צריך לשמה בתליית החוטים. וטעם נוסף כתב שם, שאף על פי שבטוית החוטים לא אומרים 'סתמא לשמה', מ"מ בתליית החוטים שפיר אמרין 'סתמא לשמה'.

[משנ"ב שם]

וענין בסימן לב סעיף ח ויט ובחדושי ר' עקיבא איגר שם⁽⁶⁾.

6) הרעק"א שם (ס"ח ויט) הקשה, שלכאורה יש סתירה בפסקי השו"ע, שלענין עיבוד העור פסק שם (ס"ח) שטוב להוציא בפה, ומשמע שבדיעבד כשר אפילו במחשבה וכן כתב המשנ"ב שם ס"ק כד), ואילו לענין כתיבת תפילין וספר תורה, כתב שם (סי"ט וביידי סי' רעד ס"א) שצריך לומר בפיו, ומשמע שבמחשבה בלבד פסול אף בדיעבד, וכן משמע מהרמ"א שם (סי"ט) וכן כתב המשנ"ב שם ס"ק צה). והביא הרעק"א שם (סי"ט) את דעת הרדב"ז (ח"א סי' קנד) שמיקל בדיעבד בכל ענין.

[משנ"ב ס"ק ה]

ודי בנה אפילו ליומא אחר, דסתמא תו לשמה קאי, דכל העושה, על דעת ראשונה עושה⁽⁷⁾.

7) אמנם זה אינו אלא באדם אחד הטווה את כל החוט, אך בשני בני אדם, שהאחד מתחיל לטוות והאחר גומר, כתב בביה"ל להלן (סי' ד"ה לשמן), שלא אומרים שהשני על דעת מחשבת הראשון הוא עושה, וכמו שכתב בספר משנת אברהם (סי' יט סכ"ג) לענין כתיבת סת"ם.

והחזו"א כתב (אורח סי' ו ס"ק י), שטויה המתחילה על ידי אדם אחד ונגמרת על ידי אדם אחר כשרה, ואף אם נגמרת על ידי גוי או אפילו על ידי מעשה קוף, כיון שמחשבת הלשמה של העובד הראשון עושה שתהיה כל הטויה כסתמא לשמה, ויתכן שיעיל גם לדעת הרמב"ם המובאת בשו"ע להלן (ס"ב).

יט באר הגולה

ס בית יוסף

הלכות ציצית סימן י יא

שנותנין על הצנאר במלכות א"י, שנקרא בערבי ש"ד, וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם, (לד) פטורים: יב מלבושים שקממרים הנקראים גוחא"ש וכן מינטיג"י ודואלמני"ש וקאפאטאני"ש ופיריני"ש שבתגרימה, (לה) אף-על-פי שיש להם ד' כנפים, פטורים: (הגה והוא הדין מלבושים של קלילות בני אשכנז וספרד, (לו) *הואיל ואין כנפיהם עשויים שיהיו (יג) [ג] שנים לפניהם (לו) ושנים לאחריהם מכונים זו כנגד זו, פטורים) (בית יוסף לפי סברת מהרי"ק):

יא דיני חוטי הציצית, ובו ט"ו סעיפים:

א (א) *החוטין צריך שיהיו (ב) [ב] (ב) טוויין לשמן (הגה ויש מחמירין אפילו לנפץ לשמן, והמנהג (ג) להקל בנפוצ) (מרדכי ואגור סימן כג), (ד) *בשיאמר (ה) בתחלת

שערי תשובה

ועין בשרית בית-אפרים חלק א"ח סימן ה בארץ בהך מונא ומנחות אם ספקיהו לקפא ודבריו הפוסקים כזה: [ג] ב' לפניהם. עב"ט. ומ"ש שבשערי תשובה בית-אפרים כ"כ, נראה שלא נאח בארץ הגוף התשובה, רק מה שהעמיק בלקט-התקום שכתב: יותר טוב להחזיר ב' ציצית לאחריו ע"י שמוכרין כר, ואפסם נראה שגם הוא לא נאח בגוף הספר, רק בספתחות שם, כי הוא מעמיק בלשון הספתחות ממש, והפסח אוחזי וקבר שמה שכתב בתחלת התשובה: יש נהנין כר שסתחלה שמימן כל העצית לפניו ואח"כ בורכין העד הא' של השלית כר, ואז הוא צריך ספי שלא יהיו נגדרין ע"ג קרקע, הוא מסתנה ג"כ, ונשמט מנגד ציצית מ"ש: אכן צריך הסא בשאלת צדף ספי (הנה מ"ש הט"ו ששקלוקים בדים את רחב השלית), ונשמט נראה, משהם דא מיד בשעת ברכה מסויר ב' ציצית לפניו, ונחשש שיהיו נגדרים כר אינו נחשש, כיון שאין נגדרים בקבע, רק ע"י מצותו שסחורין ב' כר נגדרים לפעמים שלא בקבע כר, ע"ש. ומ"ש בבית-אפרים שם בשם האריי שער סוד חזון כל הדי ציצית לפניו בשעת ק"ש, יש דבר חלוקים בענין התחנות, וגם מ"ש בבית-אפרים שגיל שגם לובש שלית במנהג בתענית או בשבת במנחה, יהי כלם לפני ע"פ הסוד — אם נקלה הוא נקבל, אך לא ראיתי נהנין כר: [ב] טוויין לשמן. עב"ט. וע"ש בס"ח שדעת הט"ו שאע"פ שהקטן אינו כן י"ג רק שהוא בן-דעת לקבין מה שזה אומר לו שישעשע באשר צנה השם. ובחזקת-אפרים שם חספס עקר

באר הגולה

כשעושים שום עבודת מלא, לקחם בהם את הנדים, ולצדור בהם מעות, ולהביא בהם פרות, ולקחם הנזה וכו', אף-על-פי שנותנין בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, כיון שהבאתם אותה לכך לא חשיבה ולא קרינן "אשר תכסה בה" (26), ולזה השעם האחרון משמע שהסכימו מהגן אברהם והתנ"א שהעתיקוהו בבאורם, ולפי זה נראה, במקומנו שנתפשט מתוך גמ"כ להעלות כמין חתיכה גדולה של אמה יותר על הכתפים, ואין בזה שום טעם מאלה הטעמים כפי שידוע לנו — שחבב בעציתו, אך לטעמים אחרים שהביא בבית-יוסף, דאפשר דדוקא דרך לבישה ולא העלאה (27), או משום שאינו רק לבדוד ולא מפני הקר והחם, אפשר דיש להקל: אף הרבה חולקים על אלו הטעמים, כמבאר בבית-יוסף ובדרכי-משה, על-כן ירא' שמים יעשה קרן אחת עגלה: * הואיל ואין כנפיהם עשויין וכו'. עין במשנה ברורה מה שהעמיקנו את דברי הר"מ מ"ש. וכתב פרי"מקדים: אדם צריך בסעודתו אין שוברים חתוך לפניו לגמרי ומדד שזאל חתוך גמ"כ, לדעת הדרכי-משה אין זה חבב בעציתו: ולפטר לגמרי משום זה אין נכון, דמה שאנו צריכין שיהיו שתי הציצית לפניהם ושתיים לאחריהם אינו מעקר הלקה, רק למצוה בעלמא, לכן כדי שיתחבב בעציתו יראה לעשות שתי כנפות מימין ושתיים משמאל ודבר יהיה פחות רב הנראה לעינים, דאם לא-כן יש מראית עין בברכה וציצית: * שיאמר בתחלת השויה. עין ברורה ברורה השעם משום וכו'. וכל-שכן אם יאמר שכל השויה שויה יהיה לשם ציצית, בודאי דמהי,

באר היטב

(יג) ב' לפניהם. ואינו אנשים מקפלין חלק א' מהשלית מאד עד שנצטעה דק ואינו מכסה כלל רק הצנאר, וכונתן שיהיו ב' ציצית לאחריהם, אין זה מן הטבחר, דא"כ אין כאן כסוי גוף אלא כסוי ראש; ויותר טוב כמנהג התוגרמים שהיה מפקקת בחצי השלית באופן שחבב הצדדים יהיה א' מהציצית לפני וחלק לאחרי, ט"ו. ובתשובה בית-אפרים ס"י צב לא כתב כן, ע"ש: (ב) טוויין לשמן. ואם טון חש"ו וגדול עומד ע"ג, עין בסימן ת"ס כמ"א

הדרך הסא בשאלת צדף ספי (הנה מ"ש הט"ו ששקלוקים בדים את רחב השלית), ונשמט נראה, משהם דא מיד בשעת ברכה מסויר ב' ציצית לפניו, ונחשש שיהיו נגדרים כר אינו נחשש, כיון שאין נגדרים בקבע, רק ע"י מצותו שסחורין ב' כר נגדרים לפעמים שלא בקבע כר, ע"ש. ומ"ש בבית-אפרים שם בשם האריי שער סוד חזון כל הדי ציצית לפניו בשעת ק"ש, יש דבר חלוקים בענין התחנות, וגם מ"ש בבית-אפרים שגיל שגם לובש שלית במנהג בתענית או בשבת במנחה, יהי כלם לפני ע"פ הסוד — אם נקלה הוא נקבל, אך לא ראיתי נהנין כר: [ב] טוויין לשמן. עב"ט. וע"ש בס"ח שדעת הט"ו שאע"פ שהקטן אינו כן י"ג רק שהוא בן-דעת לקבין מה שזה אומר לו שישעשע באשר צנה השם. ובחזקת-אפרים שם חספס עקר

משנה ברורה

יא (לד) פטורים. אף שהיה מחזיק אותה בחתיכה באמה או אמתים ויש כר לנסות ראשו ורובו של קטן, אפילו הכי פטורים, ועין בבאר הגולה: יב (לה) אף-על-פי שיש להם וכו'. השעם עין בבית יוסף: (לו) הואיל ואין וכו'. דהנה הבית-יוסף כתב: יש לדקדק במלבושים שלנו שיש להם שתי כנפות סמוך לצנאר ושתי כנפות סמוך לארץ, למה אין מטילין בהם ציצית? ותרץ על זה כמה תרוצים, ודחה אותם הדרכי-משה ואמר הוא טעם להמנהג: דמאחר דמצות ציצית הוא לכתחלה שיתור שמים לפניו ושמים לאחרי, ומלבושים שלנו הם כל הארבע כנפות לפניו ואי אפשר להלבישן בענין אחר, אין חבבין בעציתו, וזהו מה שכתב "הואיל ואין כנפיהם עשויים וכו'"; ומלבוש שקורין רא"ק, שמחבר למעלה חתיכת בגד מרובעת ומנת על כתפו מאחוריו, שקורין קאלנע"ר, פשוט הוא דפטור, שהרי לצד מעלה אין לו כנפות, רק כנפות הקאלנע"ר הפסחין לו קצת מאחוריו, ואין זה קרנות, הואיל ואין השני קרנות שמאחוריו מכונות נגד הכנפות שלפניו, עד כאן לשון הדרכי-משה. וכתב המגן-אברהם: עין שהלקה זו ורופפת בידי הגאונים ולא מצאו טעם כזו [פי] גם על טעם דר"מ מ"ש יש לפקפק הרבה, כמו שכתב הפרי"מקדים], על-כן ירא' שמים יעשה קרן אחת עגלה, כמו שכתב בית-יוסף בשם הזקנים, וכן דעת הפרי"מקדים ושאר אחרונים. ובפרט כמינו, באותן המקדים שנהגו מתוך לעשותן פתוח מאחריהם (והוא הבגד הנקרא קאפאט"ש), ומצוי הוא כמה פעמים שרבו פתוח, ולפי דברי הדרכי-משה חבב הוא בעציתו, שהרי שתי כנפות שלאחוריו מכונות כנגד שתי כנפות שלפניו: על-כן הרצף לפטר עצמו, מחבב לעשות שם על-ל-פנים קרן אחת מאותן ארבע כנפות עגלה ותפטר מן העצית, וכדלעיל בסעיף ט, ועין שם בבאר הגולה. ויותר טוב שיעגל עוד שתי קרנות כדי שתשאר רק בת שלש, כי עתה היא בת ששה: (לו) ושנים לאחריהם. מזה הלשון (נט) נמשך שגנה לאינו אנשים, שמקפלין חלק אחד מהשלית מאד עד שנצטעה דק ואינו מכסה כלל רק הצנאר, וכונתן שיהיו שני ציצית לאחריהם ממש על כתפיהם, ואין זה מן הטבחר, דא"כ אין כאן כסוי גוף אלא כסוי ראש; ויותר טוב כמנהג התוגרמים, שהיה מפקקת בחצי השלית באופן שמשני הצדדים יהיה אחד מהציצית לפניו וחלק לאחרי, דצדדים דלפניו ולאחוריו נמי מקרי לפניו ולאחוריו, ולכן די בהקטן הדי: א (א) החוטין. לשון הרמב"ם: המוצא חוטי ציצית בשוק, אפילו פסוקים ושזורים, פסולים, דטרס איניש לעשות חוטין בעין ציצית, ואם-כן שמא לא נעשה לשם ציצית. והמגיד משנה חולק, וגם בבסוף משנה כתב הרמב"ם בתשובה חזר בו אחר-כך, עד כאן לשון המגן-אברהם. והג"א בבאורי בסימן שא כתב והדין הוא עם הרמב"ם כמו שכתב בראשונה, עין שם: (ב) טוויין לשמן. והוא (ב) דבר-הורה, דכתבי "גדלים תעשה לך", לשם חובך: (ג) להקל בנפוצ. דמה דכתבי "תעשה לך" הנה משויה ואליה, שאז היא עקר עשיית הגדלים (28), ועין בפרישה בשם מהר"ל מפאנא שמשכים דלקתחלה יש להתחזיר לנפץ לשמה (29) (ד) שיאמר. פשוט, (ז) לא כמחשבה בעלמא: ואפילו בדיעבד (30) צריך עיון א' מהי מחשבה (31), ועין בסימן לב סעיף ח וט ובחזקת-אפרים עקבא אגרי שם (32) (ה) בתחלת. ודי כזה (ג) אפילו ליומא אחר, דסתמא תו לשימה קא, דכל העושה, על דעת ראשונה עושה;

שער הציצית

(נט) ט"ו ולבושי-שרד: (ב) פרי"מקדים: (ג) פרי"מקדים והתנ"א: (ד) פרי"מקדים, וכן משמע בשבת צא ע"א, עין שם:

תרגום: 1 מעיל. 2 צארו. 3 בגד עליון ופראק.

הלכות ציצית סימן יא

ג. הרא"ש

(ו) הטווי שהוא עושה בן לשם ציצית, או * (ז) שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית. ונאם לא היו טוויין לשמן, פסולים: ב * טנאן (ח) נכרי, *וישאל (ט) עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן, להרמב"ם (י) פסול, (יא) להרא"ש פשר: הגה (יב) ונוהגין שישע השאל מעט, וכדאיתא לקמן סימן לב סעיף ט וביתר דעה

שערי תשובה

החזקה חשיב פסול, והיה בטובה ליקח הוכחה. וליפי שיטת התוס' בפרש וקטן נשע להם דעת קצת פשר בעומד ע"ג ובשטות פסול; וידעת רבנו יונה דס"ל כיון דאפשר ע"י שליח מהני פנות העומד ע"ג, גם בשטות פשר, ע"ש. ובמחצית השקל כתב דלהרשב"א בפרש וקטן פשר, רק בשטות פסול, וקרי"ג גם שטות פשר; וזיתא, דהרשב"א לא כ"כ רק לשיטת התוספות, ואיתו גופה ס"ל דגם בפרש וקטן פסול כמ"ש

משנה ברוכה

(ד) אם לא כשאמר אחריו בפרוש שהוא עושה שלא לשמה: (ו) הטווי. ואם טוה מעט ואחריו אמר, (ה) לא מהני למה שנטוה כבר, דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו¹⁰⁶. ואם בתחלה גס' כן חשב שיהיה לשמה אף שלא אמר בפרוש, נראה לי דיש לצדד להקל בזה¹⁰⁷, דספק ספקא הוא¹⁰⁸: (ז) שיאמר לאשה. רוצה לומר, בתחלת הטויה לכו. והוא הדין (ו) אם האשה בעצמה אומרת שהיא טווה לשם ציצית דמהני, וגם נאמנת על כך שאמרה: מה שאין כן בעובד-גלולים וחרש שוטה וקטן שאינם נאמנים. מומר לתאבון שאין מטריח לעשות ציצית בבגדו, (י) מטר לטווח, ומהימן כשאמר שטוה לשמה¹¹¹, וכל-שכן אם הוא עובר (ט) רק על שאר עברות לתאבון; אבל מומר לתכעים, אפיקורוס הוא לכל התורה כלה¹¹², ובדאי (ט) אדעתא דנפשה עבד לכלי עלמא: ב (ח) עובד גלולים. וטויה חרש שוטה וקטן אם מהני כשישראל גדול עומד על גבם ומלמדם לעשות לשמה, (י) עין בסימן חס בבית-יוסף שיש פלגתא בזה, ועין בבאור הלכה שבאננו הסקמת האחרונים בזה: (ט) עומד על גבו. עין בבאור הלכה שכתבנו דנאקא אם הטויה אינה נמשכת בל"פ, אבל אם הטויה נמשכת זמן הרבה, אז נראה דאפלו להרא"ש לא מהני בטה שלמד לעובד-גלולים בתחלת הטויה שיעשה לשמה; וכל-שכן אם הפסיק בהטויה ואחריו לזמן אחר התחיל לחזר ולטווח, בודאי כלי עלמא מודים דאדעתא דנפשה עבד ופסול: (י) פסול. סבירא לה דעובד-גלולים אדעתא דנפשה עבד, ולא ציית למה שהישראל מצוהו שיעשה לשמה: (יא) להרא"ש פשר. ובשעת הדחק כשאין לו ישראל שיטוהו לשמה (יא) יש לסמוך על זה, אבל בלאו הכי לא, כי בבאור הגר"א כתב שדעת התוספות והמרדכי גס' כן בהרמב"ם: (יב) ונוהגין שישע וכו'. וכל זה להרא"ש, אבל הרמב"ם לא מהני כל זה¹¹³. ועין (יג) באחרונים דמסקי דמנהג זה הוא על צד היתר טוב¹¹⁴, אבל בדיעבד פשר אפלו בלא סיוע כלל להרא"ש, כיון שהישראל עומד על גבו ומלמדה לעשות לשמה. ואם אין הישראל עומד על גבו לצווחו, לא מהני הסייע לכלי עלמא, דקאמא לן

במחזירי, שיהיה בן י"ג שנה ויום א', וסוגי דקטן וקטן לא מהני, וזה דעת הרשב"א שהביא הב"י שם. והט"ו שמקל, לפי שברשב"א איתא דבדעת מלך מלמא. וזה תמיה, דמשמע התם דקטן מקרי עד שיבוא לשני גליות וימא דשיחטה וגט, ע"ש. ומה"ש מלך בלגלגא כר, עין מג"א שכתב: מלך בלגלגא שכתב הב"י סימן חס, ור"ל דהרשב"א שם אסור בחשו"י, ע"ש בתשובה דס"ל דבהוכחה מלך מלמא, וכיון דליכא

באור הלכה

ולא צריכין תו להשעם דכל העושה וכו' וכן מוכח ודחיס ב' ע"ב תוד"ה הא [וכו'] * שיאמר לאשה טווי לי וכו'. עין במשנה ברוכה במה שכתבנו "רוצה לומר בתחלת הטויה", דכמו דגבי הוא עצמו צריך האמירה בתחלת המעשה, כן נמי באומר לאשה. וצריך גס' כן שתאמר מחשבה להאשה לשמה, דאם לא-כן מאי מהני אמירת האחרים, שעל-ידיה לא נקרא לשמה אם באמת אין מחשבתה לשמה וכו'. והך "ותו לא צריך" שכתב המרדכי רוצה לומר, שאין ישראל למנהג צריך יותר לא בדור ולא מחשבה, אבל האשה על-כ"פ פנים צריכה מחשבה בתחלתה לשמה מבאור מה"מ בנעט על המרדכי: * טנאן עכו"ם¹¹⁵ וכו'. ולענין טויה חרש שוטה וקטן, עין בסימן חס לענין עשית המעשה שיש פלגתא בזה בין הפוסקים, והכי נמי בעניננו. ועולה שם דרינא לפי הסקמת האחרונים (והוא הט"ו ומ"א וא"ר וכו') דאם אי אפשר בענין אחר מטר בעומד על גבו אפלו על-ידי עכו"ם, וכל-שכן על-ידי חרש שוטה וקטן, אבל בתחלתה יש להתמיר שלא לעשות על-ידי עכו"ם וחרש שוטה וקטן אפלו עומד על גבו¹¹⁶. וחרש מקרי שאינו שומע ואינו מדבר; ושטות, עין יורה-דעה סימן א' וקטן הוא עד שיעשה ברמז, וקטנה היא עד בת י"ב (וא"ר וכו') ופמ"ש שם דלא כט"ו]. וכלי עומד על גבו פסול בכל אלו אפלו בדיעבד. ועין בחשובת משכנות-יעקב (ס' כא) שהוכיח מדברי התוספות דעומד על גבו אינו נקרא באומר לו פעם אחת קום העשיה, רק צריך להזהירו בכל שעה שלא יסית דעתו כלל, אבל כל שאינו עומד על גבו ומהווה מיד, לכלי עלמא אין לו פונה כלל. ומכלל זה נמצאו למדין שאומן הנוהגין לתן לנעזות קטנות לטווח ציצית, ומצויין על זה שאומרים להם לטווח לשמה, לא הועילו כלום, והציצית פסולות מן התורה לדברי הכל, עין שם. וכן משמע מדברי ח"אדס, עין שם. ודע עוד, דבטויה לשמה כיון שהיא דבר-היתר, מוכח לדברי הפריימגרים שם בסימן חס דאין לתן לטווח אפלו לנער בן י"ג וכן לנערה בת י"ב כל זמן שלא ידעין שהביאו שמי שערות¹¹⁷; אף בדיעבד נראה לי שאפשר דאין להתמיר, דסקינן אחזקה ודבא [עין בסימן לט בשערי-תשובה שהקל שם בשם המדע ביהודה, ועין שם בבאור הלכה¹¹⁸]. ובשגדול עומד עליהם ומלמדם לעשות לשמה, נראה דיש להקל בזה להתחלה: * וישאל עומד על גבו וכו'. עין בבית-יוסף שלמד זה מדין עבד, שהקשיר הרא"ש ביישראל עומד על גבו. וישן בגדול מרכבה ובחשו"י ר' עקיבא אינו מלמדה אחרונים שמתוהו על הבית-יוסף, דהלא טעם הרא"ש שחלק בין גט למילה ועבד, משום דבגט דבעינן שיתקבץ כל תוך הגט לשמה, וזה לא יעשה, אבל בעבד לא בעינן אלא בתחלת העבד כשישנים העורות לתוך הסיד שיאמר אז אני עושה כך לשם ספרותו, וזה יעשה העצמים לשם ישראל כשיאמר לו עשה כך; וכן במילה, כיון דברגע הוא

עושה, דאף יעשה אדעתא דיישראל מה שיאמר לו; וכן דעת בעל העטור דסגי בעכו"ם שיעבדנו לשמן, עד כאן לשון הרא"ש בהלכות ספרותוה. אם-כן לפי זה לא תקלא גבי טויה ציצית, דכל טויה וטויה מלמא באנפי נפשה היא. וביתור יפלא בעיני על הבית-יוסף, דהלא הרא"ש הביא ראיה לדבריו מדברי רבי העטור שכתב ונוהג, וקטנור גופה פוסק לענין טויה דלא מהני על-ידי עכו"ם אף אם ישראל עומד על גבו, ולמד זה מגט, עין שם בדבריו בהלכות ציצית שכתב כן בפרוש; הרי דלא בבית-יוסף שמשנה טויה לעבד. אמנם מדברי הגר"א בבאורו שהראה מקור להשלמת-ערוך שכתב דלהרא"ש פשר, וזה לשונו בהעמקתו: וכחב הרא"ש בהלכות ספרותוה: והטעם, דלא דמי לגט, דשם בעינן כל התוך לשמה, מה שאין כן במילה וספרותוה וציצית וכיוצא, שאין צריך אלא בתחלה, כיון דרגע הוא, עושה אדעתא דיישראל, עד כאן לשונו. ובאמת לא נזכר כלל בהרא"ש לענין ציצית, משמע מנה שהוא סובר דמה שכתב לענין מילה "כיון דרגע הוא" לא דוקא, אלא בדבר שאין נמשך זמן הרבה כעין גט, הוא עושה אדעתא דיישראל; על-כן טויה ציצית לטלית נמי, שאין נמשכת אלא רגעים אחדים, מהני עומד על גבו ומה שכתב הגר"א "שאין צריך אלא בתחלה", רוצה לומר, כיון דאין נמשכת הטויה אלא מעט, מהני לזה המחשבה שחשב בתחלת הטויה, דלא אסח דעתה עדן מהמחשבה ההיא, מה שאין כן בגט]. ואם-כן לפי זה נאם נמשכת הטויה זמן הרבה, נראה דלכלי עלמא לא מהני בעומד על גבו; ואין לומר דאמר לאינו-יהודי עוד הפעם שיעשה לשמה ועוד הפעם, אם-כן אפלו בגט נמשך באפן זה, והמשנה סתמא קאמר, וכל-פרט דלא ציית לה באפן זה, ואם-כן הכי נמי בטויה. הוצא מזה, דהשלמת-ערוך לא הקל להרא"ש בעומד על גבו כי אם באינה נמשכת הטויה זמן הרבה¹¹⁹, וכעין שכתב לעיל מנה טווי לי ציצית לטלית, אף דשם האי לשנא לא דוקא, דהוא הדין אם טויה עבדו כל היום, אף על-פרט הרי חזין דהשלמת-ערוך לא מירי בטויה הנמשכת כל היום, כעין בזמננו בהפאבריק"י.

שער הציצין

תרגום: 1 בתי תרופה.

(ז) פריימגרים: (ה) פריימגרים וכן מוכח בבאור הגר"א, ע"ש: (י) פריימגרים. ובעכו"ם משמע מדברי הפריימגרים לקמן בסימן לט שאפלו אמר בפרוש בכתבת התפלין שעושה לשמה לא מהני, דקאמא אין פיו ולבו שוין, ואם-כן לכאורה הכי נמי בטויה פסול כל זמן שאין אחר עומד על גבו ומלמדה לזה. ואולי דיש לחלק כי שם לא מהני עומד על גבו דמי לגט לכן גם זה לא מהני, מה שאין כן בעניננו להרא"ש, ועין: (י) פריימגרים: (ט) מוכח מלקמן סימן לט במגן-אברהם: (ט) פריימגרים בסימן חס: (י) מגן-אברהם: (יא) ח"אדס: (יב) בסימן לב: (יג) מגן-אברהם שם וסג"א:

הלכות ציצית סימן יא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב שם]

וענין באחרונים דמסקי דמנהג זה הוא על צד היותר טוב¹⁴.

14) ובטעם מנהג זה כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י), שכיון שמחשבת 'לשמה' של הבעלים אינה מועילה אלא צריך מחשבת 'לשמה' של האדם העובד, מועיל הסיוע להחשיב את הישראל כעובד. ומה שמקילים מעיקר הדין אף בלא סיוע הישראל, הרי זה משום שתחילת עשיית הנכרי מתייחסת אל הישראל המצווה, ונחשבת היא כמעשיו.

[ביה"ל ד"ה טו"א עמ"ס]

טו"א עמ"ס¹⁵ וכו', אכל לכתחלה יש להחמיר שלא לעשות על ידי עמו"ס ונחש שוטה וקטן אפילו עומד על גבו¹⁶ וכו', כל זמן שלא ידעין שהביאו שתי שערות¹⁷ וכו', עין בסימן לט בשערית השוכה שהקל שם בשם הנודע ביהודה, וענין שם בבאור הלכה¹⁸.

15) ולענין טויה על ידי מכונה, כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י ד"ה ונראה דא"צ) שכיון שתחילת העשיה היא על ידי אדם במה שמסיר את ה'מונע' של הפעולה ונעשית לשמה, אף על פי שהמשך פעולת המכונה אינה מתייחסת אליו, מ"מ נחשב הדבר כ'סתמא לשמה', וכן כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' טט אות ה) בשם תשובת חסד לאברהם (מהדורית א"ח סי' ג), ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' צו-צח) האריך בדעות המקילים והמחמירים, והוסיף חשש נוסף, שמצוי בבתי הטויה שאין מניחים לגעת במכונות אלא לנכרים הבקאים העובדים שם, והרבה פעמים כשנפסק הזרם, חוזרים הם ומחברים את הזרם בעצמם, ונמצא שנעשו בטוית נכרי, שלשיטת הרמב"ם לא מועיל אף אם עומד הישראל ומלמדו לשמה, ולכן הסיק ששומר נפשו ירחק מזה. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"א סי' ב) כתב שטויה על ידי מכונה אינה נעשית לשמה, ואף אם יאמר בתחילה שעושה זאת לשמה לא יועיל, כיון שבכל רגע ורגע זו עשיה חדשה, ואף לפי דעת החזו"א אין להתיר אלא במכונה שטויה בכל הפעלה רק חוט אחד, אבל במכונה שלאחר שנמרה לטוות חוט אחד מתחילה לטוות חוט אחר, לא הועילה כוונתו רק לחוט הראשון, אבל שאר החוטים פסולים.

16) ובמשנ"ב לקמן (סי' יד ס"ק ד, ובביה"ל שם ס"א ד"ה וטוב) כתב בשם ארצות החיים לגבי קטן שיש להקל בוה לכתחילה, ותמה עליו.

17) ובטעם הדבר שלענין דברים שהם מדאורייתא לא סומכים על החזקה שקטן המניע לכלל שנים מביא שתי שערות, כתב במשנ"ב לקמן (סי' נה ס"ק לא) בשם הפמ"ג שמיעוט המצוי אינם מביאים שתי שערות כשהגיעו לכלל שנים, ולכן החמירו חכמים לענין דאורייתא לחוש למיעוט (וראה עוד שם בס"ק מ).

18) ששם (ס"א ד"ה או קטן) כתב, לענין פרשיות תפילין שנכתבו על ידי נער בר מצוה ואין בידיו לבודקו אם הביא שתי שערות, שצריך עיון למעשה, כיון שהנודע ביהודה והפמ"ג מכשירים, ומאידך הרעק"א והישועות יעקב פוסלים.

[ביה"ל ד"ה וישראל]

דש"לס"ן יצונו לא הקל לקרא"ש בעומד על גבו כי אם באינה נמשכת הטויה זמן מרובה¹⁹.

19) והחזו"א ביאר (א"ח סי' ו ס"ק י), שהחילוק בין מילה לגט אינו במשך זמן העשיה, אלא בדין 'סתמא לשמה', שבגט אין אומרים שמחשבת ה'לשמה' הראשונה של הישראל מועילה להחשיב את כל הכתיבה כ'סתמא לשמה', כיון שכל רגע מן הכתיבה ראוי לחרטה מן הגורשין, מה שאין כן בעיבוד ומילה, שכל המשך הפעולה נחשב כ'סתמא לשמה' מכח מחשבתו הראשונה של הישראל. ולפי זה כתב, שאם התחיל הישראל עצמו את הטויה, או אפילו עמד הישראל על גבי הנכרי בתחילת הטויה וציווה לעשותה לשמה, יכול הנכרי להמשיך את הטויה אפילו זמן רב.

[משנ"ב ס"ק ו]

ואם טויה קטע ואחר כך אמר, לא מהני למה שנטוה כבר, דספקי מספקא לן אי אמינן הוכיח סופו על תחלתו⁸.

8) ואם פירק את החוטים עד שלא נשאר כלל חלק טווי מהטויה הראשונה, ולאחר מכן שב וטוואן לשמן, צידד בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' עו) להכשיר. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ו), והוסיף, שלמרות שאם מפרקם לגמרי הרי זה מועיל, מ"מ אין להתיר לסוחרים לעשות כן, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ה) שאם מבטל את כל הטויה הראשונה הרי זה מועיל, אמנם בהג"ה בשו"ת מהרש"ג שם כתבו שחור בו מהיתרו זה.

[משנ"ב שם]

ואם בתחלה גס"פן חשב שיהיה לשמה אף שלא אמר בפרוש, נראה לי דיש לצדד להקל בזה⁹, דספק ספקא הוא¹⁰.

9) משמע שכיון שהוא ספק ספיקא יש לברך עליו, וכן לענין ספק ספיקא בספירת העומר כתב לקמן (סי' תפט ס"ק לח) שמברך (וראה מה שכתבנו שם). וכן לגבי ספק ספיקא בקריאת המגילה, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרצא ס"ק ט) בשם ה'לבושי שרד שיכול לברך. אמנם, לענין חיוב ברכה אחרונה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' רטו ס"ק ב) בשם החיי אדם והפמ"ג שאף מי שיש לו ספק ספיקא, כגון המסתפק אם אבל שיעור כוית או לא, וגם לפי הצד שלא אבל כוית מסתפק כיון שאכל 'בריה' שמא ההלכה כדעת הפוסקים שצריך לברך על כך ברכה אחרונה, הדין הוא שלא יברך מספק (וראה מה שכתב בשעה"צ לקמן סי' רז ס"ק ו ובמה שכתבנו שם). וכן לענין ספק ספיקא בברכת על נטילת ידים, כתב בביה"ל לעיל (סי' ז ס"א ד"ה להתפלל) בשם הארצות החיים שהדין כן.

10) כאן סתם שדין הוכיח סופו על תחילתו נחשב כספק, מועיל לצרפו לענין ספק ספיקא, וכן משמע ממה שכתב בביה"ל לקמן (סי' לב ס"ח ד"ה בתחלת העבוד) לענין עיבוד הקלה לתפילין. אמנם, לענין מי שתחב חוטים בבגד שלא לשמן, וקשרם לשמן, כתב בביה"ל לקמן (סי' יד ס"ב ד"ה לא יברך) שאף על פי שלבאורה כשר מדין ספק ספיקא, שמא לא צריך לשמה בהטלת הציצית, ואף אם צריך לשמה, שמא אומרים הוכיח סופו על תחילתו, מ"מ יש לומר שכיון שיש פוסקים שסוברים שלא אומרים הוכיח סופו על תחילתו, אין כאן אלא ספק אחד, וראה שם שנשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ז]

מומר לתאבון שאין מטרין לעשות ציצית בבגדו, מותר לטוות, ומיהמן כשאמר שטויה לשמה¹¹.

11) ומי שיש לפניו היתר ואיסור, כגון שיש לפניו בגד אחד עם ציצית ובגד אחר בלי ציצית, ואף על פי שאין לו טירחה לקחת את זה או את זה, מ"מ אינו מקפיד לקחת את ההיתר דוקא, אלא לוקח מן הבא בידו, כתב בביה"ל לקמן (סי' לט ס"א ד"ה או מומר) שעדיין אינו בכלל מומר להכעיס, עד אשר יניח את ההיתר ויקח את האיסור בדוקא. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב שם]

אכל מומר להכעיס, אפיקורוס הוא לכל התורה בזה¹².

12) וכן לגבי מי שמומר לחלל שבת בפרהסיא, כתב לקמן (סי' לט ס"ק ו) שנחשב הוא כמומר לכל התורה. ומי נחשב כמומר לחלל שבת בפרהסיא, וכן לגבי מחללי שבת בזמננו האם נחשבים הם כמומרים או כתינוקות שנשבו, ראה מה שכתבנו לקמן סי' תקיב ס"ק ב.

[משנ"ב ס"ק יב]

וכל זה לקרא"ש, אכל לקרמ"ם לא מהני כל זה¹³.

13) ואם התחיל הישראל את הטויה, כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י) שיכול הנכרי להמשיכה משום ססתמא לשמה, וכתב שאפשר שכן הוא הדין אף לדעת הרמב"ם, ובשיטת המשנ"ב, ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ה.

באר הגולה

הלכות ציצית סימן יא

סימן רעא גבי תפלין וספר-תורה: (יג) *וצריכין (יד) שזירה, ושיהיו (ז) [ב] שזורין (טו) *לשמן: ג האם ד משמעות נקרא דעריבין צו וזרא"ש בהלכות ציצית בשם ספרי ה' תר"ן סוף פרק קמא דיוסיטוב (ציצית) ד נקחות לט, מא, לפרוש תרא"ש ותרומה"ם בפרק א מהלכות (תפלין) (ציצית)

שערי תשובה

ה"ה בשמו, וגם לדכריו לא הו"ל להמגיד לכתב רק שטוה לבד, אף באמת המגיד מן לפלגת הרשק"א דפוסל בחשיו וזמ"ש: [ב] שזורין. עכ"ה. וכתב במח"ב בשם מור וקציעה, שאם אינו מוצא אחרים והוא שעת הספק, יכול לסמוך להכשיר. וגם הני"צ וא"ר מכשירין בדיעבד. וכתב הכאר"ע ש"ס נא: מי שעושה חוטי ציצית שהם שמנה חוטיין דקים בכל חוטי, שהם סיד בכל כנף, אין מוחין בידו:

באר הגולה

ולפי זה יש לישב קצת תפשיא הגולה הנזיל מבעל העשור, דאפשר דהוא מורי בנמשך זמן תרבה: * וצריכין שזירה. עין במשנה ברוהה כמה שכתבנו שיכפול לשנים, הכי מוכח מסתמית לשון ה"ר"ן סוף פרק קמא דביצה, וכן מוכח מלשון הגמרא ערובין צו עמוד: צו וזלמא אדעתא דשפתא דגלימא עיפניה, שפרשו 'פליגיהו', כידוע. ועין בט"ו בסעף קטן ב שפרש על הא דספרי: תלמוד לומר פתיל תכלת, טווי ושוור קצין פתילה (והוא מהגה"מ), ולכאורה יקשה על זה מיומא דף עב עמוד א בגמרא: תלמוד לומר פתיל פתילים, הרי כאן ד', ועין שם בפרוש רש"י ותוספות שהוא על-ידי קציעה, ואם הנה על-ידי כפילה ושזירה לשנים אס"פ הנה שמנה חוטיין: אם לא דנימא דסבור דשזירה היטב אפלו בלי הכפלה חוטי גס"פ בכלל שזירה הוא, וזהו דבר חדש. אמנם לפי מה דמשמע בהראב"ד שם דהנה להם הגמרא בספרי: דלפינן תכלת ממשכן דהנה שם שזירה, ניחא הכל, דסתם פתילה לאו שזור הוא. ועל-כפנים לכל הפוסקים די שיהיה שזור לשנים. ועין בארצות-התיים שהביא ד"ש אומרים דלמנא מן הסבחר טוב שיהיה כל חוט כפול לשמונה²⁰. ואולם באמת ממה אני על המהדרין לקנות דוקא כפול לשמונה, שהוא על-כפנים רק למנא מן הסבחרין לכלי עצמא, הלא יותר ראוי להם לכתחלה להדר על הציצית לידע אם הם טוויים ושזורים לשמה בדיון על-ידי ישראל, כי יש מקומות שסומכין לטווח ציצית על-ידי גוי בצווי ישראל, וכי האי גוים אומות קילות. ועין בסימן זה במשנה ברוהה ספרי קטן ט ו'. נסתפקתי אם יש שזורים לשנים שלא לשמה ואחר-כך שנים העלתי-מדי, לשמה או להפך²¹, מי אזלין בתר שזירה בתרא או קמא, וצריך עיון: * לשמן. עין במשנה ברוהה, והוא מדברי הגמרא: אס"פ משמע דהוא דברי-מורה. וכן בעד הפרי-מגדים דהוא דברי-מורה. והביא ונתחלת-צבי ונאלה רבה מקלין בדיעבד אף בלי שזירה, אך אין לסמוך על זה, כי רבו החולקין על זה, כי הנה מהר"ן והנמוק"י וספרי והשלחן-ערוך ספרי ג מוכח בהראי דשזירה מעכב, וכן כתב העלתי-מדי בהראי בספרי ג, וכן מוכח מהנתיבא דהנתיבא-התיים ושלחן-ערוך ש"ס ו'. ומה שכתב האלה רבה לחותות צאת העלתי-מדי, המעין ג"י ובדברי הבית-יוסף: ראה להראי דהדין עם העלתי-מדי, ע"ש: גם כבר השיג עליו הפרי-מגדים בכמה ראיות נכוחות. אף מה שהוכיח הפרי-מגדים מהלבוש שסבור גס"פ בהנחלת-צבי, המעין בבית-יוסף ויכלבוש: ראה להפסו, כי הדעה המסכמת כתב סתמא ונתחיה בשם יש אומרים, כידוע. ואם היה שזורין אף שלא היה לשמן, יש לעין בדבר, דאף דמדברי העלתי-מדי והגמרא דאברהם והגמרא משמע דהוא לעצמא, וכן מהנתיבא ושלחן-ערוך ש"ס ו' דברי המגן-אברהם להלכה, מכל מקום אפשר דיש לסמוך בזה בשעת הדחק על המקלין הנז' לענין לשמה, וכן הנה"ח התיים והארצות-התיים העמיק את דברי

באר היטב

ובט"ו מש"ש: (ב) שזורין לשמן. ואפלו בדיעבד פסול אם לא היה שזורין לשמן, מ"א: (ג) למטה. ובציצית של רבנו שלמה מולכו לא היה קשרים. וכתב מ"א: וכן שמעתי, דהיי כמוסוף על הקשרים, ובפרט אם הם שזורים מצשה עבת, דהיי בתחלה שזור ב' חוטיין ואח"כ עשו מצשה עבת מארבעה

משנה ברוהה

מסייע אין בו ממש: (יג) וצריכין. אחוטי ציצית דעלמא קאי ולא אשוןא עכו"ם, (יד) דשם לא מהני להפסולין אפלו אם שזון אחר-כך ישראל לשמן: (יד) שזירה. הינו שיכפולם אחר הטווח לשנים וישורם: (טו) ואם כפל כל חוט לשמונה וישור גס"פ, לית לן בה. וטעם להשזירה, דתנא בספרי: 'ונעשו להם ציצת', שומע אני יעשה ציצית כמות שהוא? תלמוד לומר 'ונתנו על ציצת הכנף פתיל' תכלת', בטווי ושוור [פרוש, קצין משכן דהיי שזור: אי נמי, דסתם פתילה היא שזורה]: אין לי אלא תכלת, לכן מגזין? אמרה תורה: תן תכלת תן לכן, מה תכלת טווי ושוור אף לכן טווי ושוור. ועין בבאור הלכה: (טו) לשמן. דמטויה ואליך (טו) הוא הפל בכלל עשיה דקומא לן דצריך לשמה. וכתב המגן-אברהם דאף בדיעבד מעכב אם לא היה שזורין לשמן, וכן משמע בבאור הגמרא: ויש מקלין בדיעבד אף בלתי שזירה. ועין בבאור הלכה שבארנו דאין לסמוך על זה, אף אם השזירה הנה סתמא יש להקל בדיעבד, כיון דהשזירה הנה לשמה, וכל העושה על דעת הראשונה הוא עושה: ג (טז) ונעשו ששה עשר. פרוש, שנתפרק כל השמונה חוטיין. ולרבותא דרישא נקטה, אבל הוא הדין אם נתפרק שני חוטיין ונעשו ארבעה גס"פ בעינין שישפיר בדי עניבה, דאי לא הכי פסול, דהיי כמו שנחסרו לו שני חוטיין בעצמיותו, דפסול אם לא דקדק בשעת עשיה שיהיה לעולם ארבעה ראשים מצד אחד, ובדלקמן בריש סימן יב: (יז) בדי עניבה. ואף-על-גב דיש פוסלין אם נפסקו קלן אפלו נשפיר בדי עניבה, כמ"ש סימן יב, מכל מקום בשזירה סמכין אדעה ראשונה דהלקחא בניה, כמו שפסק שם [מ"א ופמ"ג, עיי"ש]. ודע עוד, דהשלחן-ערוך מורי דוקא בשזור כל חוט לשנים, אבל אם כפול ושוור לארבעה או לשמונה, כמו שמצוי בזמננו, ונתפרקו לששה עשר, אפלו אם לא נשפיר בדי עניבה כשר, דהא על-כפנים נשארו החוטיין שזור לשנים. ולענין 'כל תוסיף' עין בבאור הלכה: (יח) טוב לקשור. ויש אומרים דארבעה יותר טוב שלא לקשר²², ונכון להחמיר אם הם שזורים יפה, ולא שכיח שיתפרקו²³ [ממ"א ב"ס כ"ג ופמ"ג,

האלה רבה הנז' לענין לשמה, וכן בשערי-תשובה בשם מור וקציעה, והפרי-מגדים גס"פ מסתפק לענין לשמה, ע"ש. ודע עוד, דנראה לי פשוט, דאף לדעת הסמכין בשזירה לענין לשמה, הינו דוקא בפרוש דלא לשמן, אבל בסתמא, אם מי שזורה בעצמו שזון, יש לומר בזה דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, אף שהוא שם פסול²⁴, וראה לזה מדברי התוספות בנכחים דף ב עמוד ב בדור המתחיל הא לשם וכי, דפרשו דאין המגיד לענין שתי עבודות, שחטיה וקבלה, ואפלו הכי מסיק שם הגמרא דאף אם נימא דסתם זבחים לאו לשמן הן עומדין אפלו הכי כשר הגמרא אם חשב בשחיטה לשם פסח וקבלה סתמא, משום דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה; והכי נמי בעניננו, אף דסתם חוטיין לאו לשם ציצית עשוין, היכא דשון מתחלה בפרוש לשמן, הו"ו חס סתם שזירה גס"פ לשמן, דהכא וסתם חוטיין הוא, דסתם נקמא לן בגמרא דארבע עבודות צריכין להיות לשמן מקרא ד'ויציתם פתיל', שיהא כל עשוייתו לשם פסח, והכא נמי נקמא לן מקרא ד'גדולים העשה לך' לשם חוקב, בין הטווח בין השזירה, דהכל הוא בכלל עשיה, כמו שכתב הגמרא. ונאף לפי מה שדחו התוספות שם פרוש זה מפני דאבדו לן שם בפסחים אף בעבודה אחת תנן וכו', על-כפנים לא דחו משום דלא שזן בזה 'כל העושה' וכו', רק משעמא אחרתא. ואף דהמגן-אברהם כתב 'אם לא היה שזורים לשמן פסול', ולא כתב 'אם היה שזורים שלא לשמן', משמע דאף בסתם פסול — אפשר דלאו בדוקא נקט: אי נמי, היכא דהשזור לא היה בעצמו השזור, דלא שזן בזה 'כל העושה' על דעת ראשונה הוא עושה, כמו שכתב בספר משנת-אברהם בסימן יט ספרי כג לענין בחיבת תוס'*: * ונעשו ששה עשר. עין במשנה ברוהה. ואם נתפרק לו חוט אחד לשנים ולא נשאר בדי עניבה, כדאי כשר: אך בדי שלא יעבר על כל תוסיף²⁵ יאמר בפרשו²⁶ דלא ניחא לה בתוספות²⁷, או שיתקן להומתר וישאר רק שמנה חוטיין [פמ"ג בא"א ס"ק ג]. אם נפסק השזירה בחוט במקום הנקב אפשר דכשר²⁸, דהא באמת לא נפסק החוט באותו מקום, רק דנתקס לו שם שזירה. ועין: אחר-כך מקצאי שפיעין זה מסתפק הפרי-מגדים בסוף סימן יב, במשפחות-זב, לענין אם נפסק השזירה במקום מים הגדיל ולמטה השזירה קנס: * והוא וכו' בדי עניבה. ובכלו הכי פסול. ונראה דאפלו אם יצא דאברהם לשזור לא מנהי, משום תפשיא ולא מן העשיו, וכעין מה דסבירא לה

שער הציון

(יד) בית-יוסף: (טו) הרמב"ם: (טז) הגמרא: